

BYGG MESTEREN

UTGAVE 0124 FAGTIDSSKRIFT FOR TØMRERFAGET
WWW.BYGGMESTEREN.AS

Harde kamper mot hussoppen

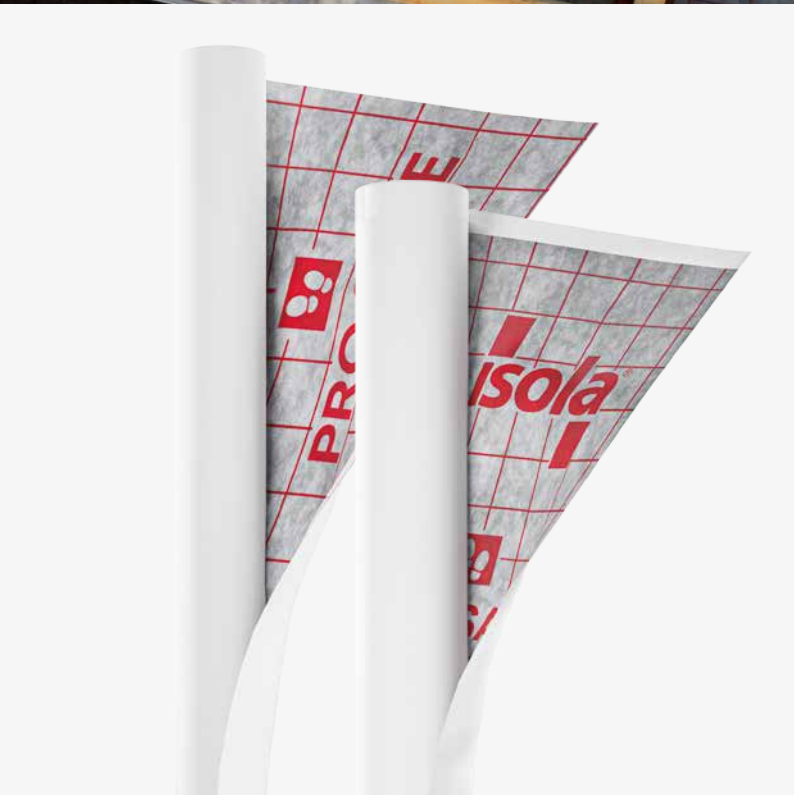
Bygger
stort i tre

Ny forskrift
er dårlig nytt

Sanna får tømmer-
praksis på egen hytte

Optimister i
ROT-markedet

Alle kan trå feil ...

Tyvek® Pro Safe

Nytt, sterkere og sikrere
undertak

Ny generasjon Tyvek® Undertak med kraftigere armering og tykkere filtduk. Det betyr høyere gjennomtrampmotstand og større sikkerhet under monteringsarbeidet.

Gjennomtrampsikker

Produkt

System

KLIKK HER
FOR MER INFO

Bygg bedre, enklere

REDAKSJON

CHRISTOPHER KUNØE

Ansvarlig redaktør

Tlf: 917 63 644

E-post: ck@byggmesteren.as

BIDRAGSYTERE I DENNE UTGAVEN:

PER BJØRN

LOTHERINGTON

Journalist

HARALD

VINGELSGAARD

Journalist

VERA

ISACHSEN

Journalist

ANNONSER

HILDE HOLTEKJØLEN

Tlf: 901 27 006

E-post: hilde@a2media.no

RONNY GRENBORG

Tlf: 907 63 984

E-post: ronny@a2media.no

PRODUKSJON

REDAKSJONEN AVSLUTTET: 8. feb.

NESTE UTGIVELSE: 8. april

GRAFISK UTFORMING: Jan Almås

TRYKK: Aksell

FORSIDEN

Tømrerne Bogdan Soltys og Jacek Gondek fra Dybvig AS med bjelke fra taket i den gamle Krigsskolen som er oppspist av ekte hussopp.

Foto: Christopher Kunøe

ABONNEMENT

INFO-SYS

Tlf: 22 53 53 34

E-post: byggmesteren@info-sys.no

ABONNEMENTSPRISER 2024

Papir + digital ordinær pris: kr 1 025,-

Papir + digital pensjonist/student/medarbeider: kr 590,-

Digital ordinær pris: kr 840,-

Opplag: 5.127

Opplagskontrollert av

Fagpressens Mediekontroll

Antall lesere: 43.000

(Kilde: Kantar Fagpresse 2022)

CHRISTOPHER KUNØE

ANSVARLIG REDAKTØR

Spørsmål ved et vaktbytte

De fleste byggmestere har gjort det jeg gjør nå. Det er min tur til å ta ansvaret i bedriften og tenke på hva som blir viktig for driften og tømrerfaget. I fagtidsskriftet Byggmesteren er spørsmålene vi stiller oss, de samme som for byggmestere flest.

Det er blitt trangere tider og mange savner de fete årene som var. Med god grunn føler vi at byggebransjen brukes som

et instrument av myndighetene for å dempe etterspørsel og inflasjon.

Det er vel nødvendig at bransjen vår igjen tar en nedtur for nasjonal økonomien.

Men som eldre ledere husker: Slike omstillinger kan koste oss en generasjon håndverkere, de unge og flinke som landet trenger i årene som kommer.

Spørsmålet er om det nå blir flere offentlige oppdrag, bedre permitteringsregler samt lemping av feilslåtte avgifter og lover slik at vanlige håndverksbedrifter takler nedgangstiden.

I 2024 er nybyggingen av boliger kritisk lav. En feilslått knutepunktstrategi er en av årsakene til at alt for mange ute-stenges fra boligmarkedet, uansett hvor langt de er villige til å pendle.

Spørsmålet er hvor alle de nye boligene nå skal komme fra. Det trengs en realistisk boligpolitikk som legger til rette for rasjonell produksjon og oppføring av nok boliger i byer og distriktene.

Tilgangen på rimelig energi i vann-

kraftlandet Norge er ikke en selvfølge lenger. Alle vil ha mer og alle må betale mer. Spørsmålet er hvorfor myndighetene ikke gjør det enkelt og rimelig

for huseiere å spare inn alle de TWh-ene som nå sløses bort i eksisterende bygg.

Bevaringen av eldre bygg med godt håndverk skal bli et enda større marked i åra som kommer. Spørsmålet er hvor alle de unge håndverkere til dette skal hentes fra – og hvem som skal lære dem kunsten.

Såne spørsmål stiller en ny daglig leder seg ved et vaktbytte. Noen av spørsmålene er de samme som da min forgjenger Per Bjørn ble redaktør i Byggmesteren i 1992.

Jeg takker ham for imponerende innsats i 32 år og følger hans eksempel. Fremover skal Byggmesteren fortsette å stille de små og store spørsmålene som er viktige for våre lesere og håndverksbedriftene de har tatt ansvaret for.

«Spørsmålsteget er alltid nærmere sannheten enn utropsteget.»

KETIL BJØRNSTAD

INNHOOLD

NYHETER

Ny forskrift er dårlig nytt for yrkesfagene.....	6
Murmestrene vil skilles fra NHO.....	10
Storm og stillstand i jobbmarkedet for tømrere.....	12
Leca legger ned produksjonen i Fredrikstad, Weber fortsetter leveransene.....	14
Nå er lærdom fra tidligere kriser god å ha.....	16
Ble du verneombud? Gode og rimelige HMS-kurs...	18

REPORTASJER

Bygger stort i tre.....	20
Optimister i ROT-markedet.....	26

TØMREREN

Sanna får tømmerpraksis på egen hytte.....	29
Harde kamper med ekte hussopp.....	34
To lærlinger med sans for tradisjonshåndverk.....	42
Produktnyheter.....	45

LAUG OG FORBUND

Byggmesterforsikring feiret 20 år.....	48
Fagsjef for HMS rydder pulten.....	49

BYGGER STORT I TRE 20

29 SANNA FÅR PRAKSIS PÅ EGEN HYTTE

26 OPTIMISTER I ROT- MARKEDET

Naturlig overflate

Vegger med trestruktur utstråler en følelse av luksus og eleganse. Treets naturlige skjønnhet og iboende sjarm gir en tidløs appell som hever stemningen i et hvert rom.

Vi har utviklet et veggpanel med finér av Eik og Furu. En eksklusiv finerplate behandlet med beis og lakk som bringer frem strukturen i treverket. Kjernen i platen er norsk trefiber med høy kvalitet og gir et produkt som tåler godt svingninger i fukt og temperatur. Dette gir en unik og holdbar vegg til de fleste rom og bygg. Les mer på smartpanel.no

KLIKK HER
FOR MER INFO

1 Smartfiner Furu Hvaler 2 Smartfiner Furu Rondane 3 Smartfiner Eik Varanger. Kjernen i Smartfiner er Huntonit Proff Vegg - en trefiberplate produsert i Norge, av norsk skog - helt uten skadelige tilsetningsstoffer. Kvalitetsfiner behandlet med lekre farger. Standard størrelse 620 x 2390 mm - max lengde 2890 mm. Bredde m/klikklås 62,0 cm brutto - max bredde uten klikk 120 cm. Spesial overflatebehandling på forespørsel. Kjernen til Smartfiner er anbefalt av Norges Astma- og Allergiforening. www.smartpanel.no

FORESTIA STANDARD GULV P6

TYKKELSE 30 OG 38 MM

Gulvplatene er svært egnet for rehabilitering av eldre bygg og i bygg hvor bjelkeavstand overskrider cc 600 mm.

Gulvplatene er godkjent for bruk i brukskategorier A og B, nyttelast 3 kN/m² og punktlast 2 kN. Dette gjelder for bjelkeavstand opp til cc 1000 mm.

FORESTIA GULV 30 OG 38 MM

- 30 x 620 x 1820 mm og 38 x 480 x 1820 mm
- 4-sidig dobbeltprofil
- P6/Klimaklasse 1
- Teknisk Godkjenning 2280
- Bjelkelagsavstand opp til cc 1000 mm
- Kan skjøtes fritt mellom bjelkelag
- Enkel montering

Platene har en 4-sidig dobbeltprofil for solid og enkel montering. Bruksområde er klimaklasse 1, og det legges som bærende undergulv. Monteres med treskruer, min. 4,2 x 70 mm og limes med PVAC lim D3 i profil og til bjelke. www.forstia.no

KLIKK HER
FOR MER INFO

Bjelkelags-
avstand opp til
cc 1000 mm

- Hvis forskriften til ny opplæringslov vedtas med en bestemmelse som sier at opplæringskontorene ikke skal ha noe ansvar for lærlingene, kan resultatet kan bli at færre bedrifter tar inn lærlinger, sier forsker Håkon Høst. (Foto: Byggmesteren)

Ny forskrift er dårlig nytt for yrkesfagene

- Det kan se ut til at Kunnskapsdepartementet for tredje gang prøver å regulere bort opplæringskontorene - selv om et samlet Stortinget, fylkeskommunene og bransjene har bedt om det motsatte. Deler av forskriften til opplæringslova som nå er på høring, vil være skadelig for yrkesfagene og bør trekkes tilbake, sier forsker Håkon Høst ved NIFU.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Høst har arbeidet og forsket på fag- og yrkesopplæring i over 30 år og regnes som en av landets fremste eksperter på området.

- Vår omfattende forskning på fag- og yrkesopplæringssystemet viser entydig at opplæringskontorene ikke bare er viktige, men det avgjørende mellomledet som knytter bedriftene til det offentlige utdanningssystemet, sier han til Byggmesteren.

GIR SEG IKKE - VIL AVSKILTE OPPLÆRINGSKONTORENE

I flere omganger har Kunnskapsdepartementet forsøkt å regulere opplæringskontorene ut av sin rolle som det mellomledet de er i dag. Sist i forslaget til ny opplæringslov våren 2023, som ville at

opplæringskontorene skulle regnes som «samarbeidsorganer» som ikke lenger kunne tegne avtaler eller motta lærlingstilskudd fra fylkeskommunene.

Lærebedrifter, fylker og Stortinget reagerte negativt på det forslaget. Departementet fikk klar beskjed om å snu av Stortinget og endret så lovforslaget nok til at de fleste parter ble beroliget.

Opplæringsloven som ble vedtatt i fjor, slår fast at opplæringskontorene kan være part i lærekontraktene og motta tilskuddene på vegne av de 80 prosent av lærebedriftene de representerer. Departementet har arbeidet videre med forskrifter til loven, som nå er ute på høring til 18. februar.

Her prøver departementet seg for tredje gang, på tross av Stortingets klare instruks og innsigelsene fra byggebransjen.

- Det er uryddig. På Stortinget var det tverrpolitisk enighet om at opplæringskontorenes rolle skulle styrkes i lov og forskrift og at kontorene fortsatt skal være en part i lærekontraktene og kunne motta tilskudd, sier Høst.

DELER AV FORSKRIFTEN BØR TREKKES

I forskriften foreslås det ulike reguleringer av opplæringskontorene.

- Utdanningsdirektoratet, på vegne av Kunnskapsdepartementet, ber de som vil uttale seg om forskriftene, om å velge mellom tre ulike alternativer til regulering av opplæringskontorene. Men i alle de tre alternativene er det en felles kjerne, nemlig at opplæringskontorene ikke skal ha ansvaret for eller drive opplæring, forklarer Høst og påpeker at en slik stor endring ved fagopplæringen ikke er utredet.

- Departementet har derfor ikke kunnskap om hva dette vil føre til. Derfor bør denne delen av forskriften trekkes tilbake, sier Høst.

Han minner om at Stortinget stemmer over lovendringer - ikke forskrifter.

Her kan endringer som egentlig burde ➔

DU TRENGER IKKE Å GÅ
**UNDERCOVER
SJEF**

KLIKK HER
FOR MER INFO

**... for å se at ting
blir gjort ordentlig.**

Med Tripletex får du blant annet timeføring,
fakturering, lønn og utlegg på samme sted,
så du kan stole på at ting går som det skal.

tripletex

Et veldig fleksibelt regnskapsprogram.

vært avklart og lovfestet av Stortinget «snikes inn».

– Men vi får håpe at politikerne som vil sikre opplæringskontorenes viktige rolle, nå stanser et eventuelt tredje forsøk på å avskille dagens ordning. Det er i strid med det Stortinget vedtok, og fordi forskriftens konsekvenser ikke er utredet, sier Høst.

IKKE EN OPPGAVE FOR FYLKESKOMMUNENE

– Er det så farlig om fylker og lærebedrifter må ta alt ansvar for opplæring og oppfølging av 25 000 lærlinger i året?

– Ja. Fylkeskommunene kommer dårligst ut her. I dag bruker de opplæringskontorene til å følge opp de aller fleste lærebedriftene. Opplæringskontorenes ansvar for opplæringen ligger i at de er part i lærekontraktene. Lærebedriftene kan støtte seg på opplæringskontorenes oppfølging av lærlingene og være trygge på at opplæringen de gir følger de formelle kravene, forklarer Høst.

Som avtalepart må opplæringskontoret

være på når en lærling eller lærebedrift sliter.

– På kontorene jobber det – som regel – erfarne bransjefolk som kjenner lærlingen og bedriften. Som part i lærekontrakten vil de sørge for å få omplassert lærlingen til en annen bedrift eller finne andre løsninger, sier Høst og minner om at dette er lettere sagt enn gjort.

Alle som har hatt lærlinger vet at de kan trenge god oppfølging raskt. Viser ingen interesse for deres situasjon – eller de må vente i måneder – slutter de.

– Det er urealistisk å tro at fylkene kan overta opplæringskontorenes funksjoner. Og vi må jo ha fokus på frafallet i yrkesfagene. Målet er vel at enda flere skal ta fagbrev, ikke å øke administrasjonen og ressursbruken i fylker og lærebedrifter? spør Høst.

FÅ LÆREBEDRIFTER ER RIGGET FOR ALT OPPLÆRINGSANSVAR

Forskeren tror ikke at mange lærebedrifter ønsker å ta ansvaret for sine

lærlinger alene, det er derfor så mange har valgt løsningen med å være med i et opplæringskontor. Fylkeskommunene anbefaler normalt også nye lærebedrifter til å melde seg inn i et opplæringskontor.

– De største lærebedriftene vil nok takle dette fordi de har egne folk som bare driver med opplæring og nok ressurser. Men brorparten av fagopplæringen skjer i lærebedrifter som ikke har det slik – de vil lenge seg på opplæringskontoret for å være sikre på at lærlingene lærer alt de skal og ivaretas.

– Deler av fagbevegelsen og skoleverket mener at lærebedriftene er blitt for avhengige av opplæringskontorene?

– Det er ikke presentert noe grunnlag for å hevde noe slikt. Om opplæringskontoret gir en lærebedrift god, faglig støtte slik at lærlingen består og lærebedriften fortsetter å ta inn nye kandidater, da mener jeg at ordningen fungerer, sier forsker Håkon Høst. ■

Høyre: - Vi trenger opplæringskontorene med på laget

– Jeg håper ikke regjeringen legger opp til en omkamp for opplæringskontorene i forskriften til opplæringsloven. De har mer enn nok med å sørge for at vi får flere fagarbeidere, sier stortingsrepresentant Kari-Anne Jønnes (H).

Til Byggmesteren skriver Jønnes, som er medlem av Utdannings- og forskningskomiteen, at Høyre ikke ønsker at forskriften skal endre på opplæringskontorenes rolle i fagopplæringen.

– Norge trenger flere fagarbeidere og da er vi helt avhengige av opplæringskontorene. I arbeidet med opplæringsloven sørget Høyre for at opplæringskontorene beholdt en viktig rolle i fagopplæringen, uttaler Jønnes.

Før den nye opplæringsloven ble vedtatt i 2023, forsikret Høyre at partiet

ville holde fast på at opplæringskontorene skulle beholde sin rolle med rekruttering og oppfølging av lærlinger i loven.

– Vi var helt enige med partene i arbeidslivet, lærlingene og bedriftene om at opplæringskontorene er med på å sikre kvalitet og trygghet for tusenvis av bedrifter og lærlinger. Heldigvis innså også regjeringen dette etter hvert, sier hun.

Stortingsrepresentanten for Oppland forstår godt at lærebedrifter, opplæringskontorer og andre parter reagerer på forslagene i forskriften.

– Det er bekymringsfullt at Utdanningsdirektoratet har sendt på høring forskrifter til opplæringsloven hvor opplæringskontorene ikke lenger skal kunne ha ansvar for opplæringen, sier Jønnes som håper at regjeringen ikke legger opp til nok en omkamp for opplæringskontorene.

– Regjeringen har mer enn nok med

Kari-Anne Jønnes er stortingsrepresentant for Oppland og medlem av Utdannings- og forskningskomiteen. (Foto: Høyre)

å sørge for at vi får flere fagarbeidere. De bør ikke måtte fortsette å kjempe for sin rett til å være en viktig del av fagopplæringen. Vi trenger dem med på laget, skriver Kari-Anne Jønnes.

Høy kvalitet i alle ledd

Prisvinnende massivtre og limtre for nordiske forhold

Lumber 4 | Foto: Kyrre Sundal

Lumber 4 | Foto: Oslo tre

Hasle Tre

★ ÅRETS BYGGEPRIS I AGDER 2023

★ ÅRETS TREBYGGERI 2022

915 37 000 | post@splitkon.no

Les mer om prosjektene på splitkon.no

KLIKK HER
FOR MER INFO

Styreleder Hans Kristian Meling og direktør Jan Gunnar Madsen i Norske Murmestres Landsforening. (Foto: Byggmesteren)

Murmesterne vil skilles fra NHO

NY BNL-EXIT: En nesten enstemmig generalforsamling av medlemmene i Norske Murmestres Landsforening har vedtatt å forlate NHO Bygghåndverk (tidligere BNL).

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Resultatet betyr at foreningen melder seg ut av NHO Bygghåndverk og at foreningens medlemmer står fritt til å melde seg ut av NHO

– EN TYDELIG MARSJORDRE

Avstemningen på Høyres Hus i Oslo var

finalen på flere års debatt innad i lokalforeninger og hovedstyret til landets murmestere. Styreleder Hans-Kristian Meling i NML sier til Murmesteren at foreningen vedtok å melde seg ut av NHO Byggenæringen nesten enstemmig – bare en fullmaktstemme var imot.

Murmesterne stemte også for å fjerne den såkalte «gjensidighetsbestemmelsen»

med NHO fra NMLs vedtekter. Vedtaket gjør at NMLs medlemmer står fritt til å vurdere sitt medlemskap i NHO, det vil si at hvert medlem kan melde seg ut av hovedorganisasjonen.

– Dette var en tydelig marsjordre fra medlemmene. Nå er det formell utmelding og så må vi hjelpe alle våre medlemsbedrifter til å få orden på alle papirer som må ordnes. De tariffbundne bedriftene må nok også ha noe hjelp i tiden fremover. Og så starter arbeidet med å utrede en mulig innmelding i Bygghåndverk Norge, sier Meling til Murmesteren.

Utmelding vil skje med umiddelbar virkning i henhold til oppsigelsestiden på seks måneder. Deretter kan NML og medlemmene vurdere å slutte seg til den nye landsforeningen Bygghåndverk Norge, der Byggmesterforbundet og Malermesternes Landsforbund står i dag.

REAGERTE PÅ NHO-ORDRE

NHO Byggenæringen (tidligere kjent som BNL) har nylig vedtatt bestemmelser for alle sine medlemmer om at bare styret i NHO Byggenæringen skulle uttale seg om og ta standpunkter i viktige saker.

Norske Murmestres Landsforening uttalte seg om lærlingklausulen ved offentlige oppdrag i 2023. Her ville medlemmene blant annet at det skulle kreves lærlinger fra første dag i lærebedrifter som deltar i anbud. Dette argumentet ville ikke NHO fremme og NML fikk derfor ordre om å trekke sitt eget høringsforslag.

Det reagerte de seriøse lærebedriftene sterkt på.

– For de fleste medlemmene i Norske Murmestres Landsforening var dette en stor provokasjon. Det styrket styrets sak og vår innstilling til vedtaket igår, sier styreleder Hans-Kristian Meling i NML ■

532 overtredelsesgebyrer i fjor

Arbeidstilsynet delte ut 798 overtredelsesgebyrer på totalt 72 millioner kroner i 2023, hvorav 532 gikk til virksomheter innen bygg- og anleggsbransjen. Direktoratet har aldri vedtatt så mange overtredelsesgebyrer før: Målt i antall saker var det en økning på 67 prosent fra 2022 og totalsummen steg med 75 prosent. Det høyeste gebyret var på en million kroner, godt under maksrammen på 1,7 millioner kroner som gjelder i dag. Nå vil regjeringen øke satsene opp til 5,9 millioner kroner. Saken er til behandling i Arbeids- og inkluderingsdepartementet. (Illustrasjonsfoto: Arbeidstilsynet)

/OPTIMERA TOMTERÅDGIVING GJØR BYGGMESTERE OG LOKALE ENTREPRENØRER TIL TOMTEUTVIKLERE

- Vi gir deg kunnskapen og leder deg gjennom hvert trinn i prosessen
- Ønsker du å utvikle deg selv og bedriften din og ha fokus på lokale tomtemuligheter, gir Optimera Tomterådgivings en-til-en Startpakke deg det du trenger
- Fra analyse, identifikasjon, risikovurdering, regulering, bygging av infrastruktur til boligutvikling, salg og overtakelse

BREEAM®

SUBURBIA

KLIKK HER
FOR MER INFO

/OPTIMERA/

Montér

Du bygger - Vi tar oss av resten.

Selv om deler av byggebransjen står stille søker mange bedrifter etter tømrersvenner. (Foto: Byggmesteren)

Storm og stillstand i jobbmarkedet for tømrere

På Østlandet har tømrerbedriftene det stille, mens Vestlandet har det både og. Nå er det selskapene innen skadeservice som vil ansette tømrere i hele landet.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

– For mange begynner det å bli tomt i avtaleboka. Medlemsbedriftene i øst trenger jobber som de kan begynne på før påske, sier ny daglig leder Kristoffer Søgaard i Byggmesterforbundet Region Øst.

Selv i nedgangstiden får kontoret på Østlandet inn forespørsler om husbygging og ROT-arbeider.

– Kundene vil gjøre mye og få priser på arbeider, men ting stanser når de går til banken. Her er kravene til egenkapital og finansiering strammet kraftig inn. Da utsettes arbeidet et halvt år eller mer. Så du kan godt si at vi på Østlandet er inne i en periode med lav

aktivitet. Men etterspørselen er der, forklarer Søgaard.

BÅDE OG I BERGEN

På Vestlandet er situasjonen mer sammensatt.

– Noen medlemmer har godt med jobb, mens andre er tomme og permitterer nå, sier daglig leder Inge Bauge i Byggmestrenes Servicekontor.

Servicekontoret formidler ledige tømrere mellom medlemsbedrifter. Slik får mange økt kapasiteten eller unngår permitteringer.

– Nå er det mye slik formidling her på Vestlandet der bedriftene stiller opp for hverandre, sier Bauge som registrerer at det nå er mange flere deltagere i anbudskon-

Vi kan konstruksjon og bygg!

Derome
Takstolteknikk & Alfa Tre

Mange år med opparbeidet kompetanse om tre, takstoler, bjelkelag og prefabrikkerte byggkomponenter

KONTAKT OSS

takstolteknikk.alfatre@derome.no

Fabrikker i Grimstad, Larvik, Svarstad, Minnesund og Tanumshede

derome.no

Kim Ole Hareid-Skimten er HR-leder i Frøiland Bygg Skade som søker etter flinke tømrere i hele landet. (Foto: Frøiland Bygg Skade)

– Alle er interessert i å sikre seg de flinke og erfarne tømrerne, sier daglig leder Inge U. Bauge i Byggmesttrenes Servicekontor på Vestlandet. (Foto: BM)

kurransene til det offentlige, nærings- og privatmarkedet.

Han ser at de mindre byggmesterbedrifter sliter med å vinne offentlige anbud.

– Kravene til gjenbruk og andre tiltak er blitt mer kompliserte. Prosessene frem til vunnet oppdrag er lengre og

krever mer forarbeid, forklarer Bauge.

Han ser to lyspunkter for utførende håndverksbedrifter i 2024.

– Enøk-tiltakene og kommunal bosetting av flyktninger fra Ukraina kan bli viktig. Bergen kommune må

– som mange andre kommuner – finne egnede bosteder til mange mennesker på kort tid. Her jobber Servicekontoret aktivt med kommunene for å finne bygg som raskt kan bygges om av flinke håndverksbedrifter med ledig kapasitet, sier Inge Unneland Bauge i Bergen.

SØKER TØMRERE I HELE LANDET

En av arbeidsgiverne som søker etter mange tømrere i februar, er Frøiland Bygg Skade. Konsernet sanerer og gjenoppbygger på oppdrag fra forsikringsselskapene som aldri har hatt så mange naturskader.

– Vi vokser og oppbemannen i hele Norge. Ekstremvær som «Hans» og «Ingunn» gir oss flere henvendelser fra forsikringsselskapene, sier HR-leder Kim Ole Hareid-Skimten i Frøiland Bygg Skade.

Selskapet søker nå etter tømrere i Akershus, Fagernes, Alta og Bergen for å nevne noen steder.

– Det begynner å bli synlig at vår del av byggebransjen har mye å gjøre, mens andre deler sliter. Så vi får inn flere søknader fra tømrere enn vi gjorde for et år siden, sier HR-sjefen med ansvaret for personalet i 40 avdelinger over hele landet. Selv om bedriften trenger mange tømrere, er de selektive på hvem de tar inn.

– Vi ser etter ekte kompetanse innen håndverk ved skader. Du må ha kvalifikasjoner på sanering, fukt eller andre fagområder som vi driver med. Tømrerne vi ansetter må kunne kjøre ut og løse utfordrende jobber hos kunder som står i tøffe situasjoner, sier Kim Ole Hareid-Skimten i Frøiland Bygg Skade. ■

BLI VÅR NYE FORHANDLER!

Norges mest fremtidsrettede bolig- og hytteleverandør

KLIKK HER
FOR MER INFO

Vil du bli med på laget? Skann koden for å lese mer!

abchus

Millionbeløp til eigarar av freda bygg

I år får små og store prosjekt på freda bygg over heile landet totalt 152 millionar kroner av Riksantikvaren.

Dette inneber ei auke på 9,9 millionar frå 2023. Årets tildeling kan dekke 46 prosent av søknadssummen frå privatpersonar som eig freda kulturminne.

– Nytt av året er at tilskotsordninga er prioritert for privatpersonar. Slik sett er ordninga stramma inn, seier riksantikvar Hanna Geiran. – Samstundes er det også ei klar prioritering at midlane berre skal gå til freda bygningar. Tilskot skapar verdier i form av arbeidsplassar, samhald, bevaring av kulturminne, og bidreg til utvikling av lokalsamfunn. I tillegg bidreg dei til kompetansebygging og skapar jobbar for handverkarar i byggebransjen og andre næringar, seier Geiran.

Borstova fekk tilskot til golvbord i 2023. (Foto: Inge Håkonsholm, Privat)

Leca legger ned produksjon i Fredrikstad, Weber fortsetter leveransene

Produksjonen av Lecablokker i Fredrikstad legges ned, skriver Weber. Nå jobber konsernet aktivt for å etablere samarbeid med sine leverandør for å sikre tilgang på Leca-blokker og pipeelementer.

– Vi tar aktivt eierskap til denne nye fasen, og forplikter oss til å opprettholde vår posisjon som en pålitelig og innovativ leverandør for blokk- og pipesegmentet som en viktig del av vårt sortiment, sier Andreas Fritzsønn, adm. direktør i Weber.

Ill.foto: Weber Norge

Selv om det vil være endringer i produksjonsoppsett og noen endringer i sortiment, vil Webers forpliktelse til kvalitet og service være uforandret, uttaler konsernet.

De velkjente Lecakulene produseres i dag på Rælingen i Akershus, mens blokker, piper og elementer ble produsert på fabrikk i Borge ved Fredrikstad og fortsetter på anlegget ved Vestnes utenfor Molde.

Vi søker etter samarbeidspartnere/forhandlere av våre produkter.

Klimaplate SP 25/50

Celluloseisolering - et bedre valg!

- iCells cellulose er en organisk materiale - cellulose fra bartrær.
- Råvarene er usirkulerte, resirkulerte aviser, som igjen er produsert av rene cellulosefibre fra Svenske bartrær.
- iCells produksjonsanlegg bruker strøm fra vind og vannkraft.
- iCell mattene er lette å håndtere, støver minimalt, klør ikke og er rett og slett en fryd å jobbe med.

Celluloseisolering er et utmerket eksempel på holdbart og sirkulært materiale. Det er effektivt, har lavt klimaaavtrykk og kan gjenvinnes. Vi er stolte av å kunne tilby ett holdbart alternativ for våre kunder som vil bygge fremtidens bygninger.

Vi leverer også komplette tetteprodukter for både innvendig og utvendig bruk. Nyhet i år er den nye klimaplaten. Det er en trefiberbasert plate med fals fire sider.

Kontakt oss på ☎ 92 85 34 40
✉ tomasgeir.larsen@gmail.com
www.okoprodukter.no

I 2023 støttet Enova 35 prosjekter for energitiltak i borettslag med til sammen 153,6 millioner kroner. Disse prosjektene omfatter totalt 2422 boenheter. (Foto: Enova)

Enova øker tilskuddene til energitiltak i bygg

Enova tildelte 423 millioner kroner til energitiltak i borettslag, boligsameier og yrkesbygg ifjor. Den innsatsen skal fortsette i 2024, lover direktoratet.

Enova lanserte i september 2023 tre nye støtteordninger for energitiltak i eksisterende bygg. Fra før har Enova en støtteordning for energikartlegging i borettslag og boligsameier.

Gjennom ordningene gis det støtte til å investere i energitiltak i borettslag, boligsameier og yrkesbygg. Det gis også støtte til energikartlegging i yrkesbygg og boligselskap. Gjennom 2024 blir det mulig å søke på støtteordningene til energitiltak i eksisterende bygg flere ganger. Søknader til energikartlegging i borettslag og boligsameier behandles fortløpende i hele år, mens søknadsfristen for forbedring av energitilstand i borettslag og boligsameier er 22. mars, sier Enova.

Remy Andreassen og Jarle Warberg har endelig bevis på sin praktiske kompetanse i tømrerfaget. (Foto: Terje A. Eriksen, Opplæringskontoret Nord)

Tok svennebrev på jobb

Remy Andreassen (37) og Jarle Warberg (42) bestod sine svenneprøver Meget godt mens de arbeidet i Tjeldsund kommune gjennom Fagbrev på Jobb. Ordningen er et viktig rekrutterings- og opplæringstiltak, særlig i distriktskommuner, sier Opplæringskontoret Nord.

Yrkesvalgene vi tar er i stadig utvikling, og innen byggfag er det aldri for sent å oppdatere kompetansen din for å utvide og bevare mulighetene i et arbeidsmarked med stor etterspørsel for akkurat din kunnskap. Uansett om du vil begynne på nytt eller utvikle deg der du er, så har vi studier som er enkle å gjennomføre i takt med livet.

Søk på studier på fagskolen-innlandet.no. Søknadsfrist via Samordna opptak er 15. april.

Ny kompetanse
i takt med livet

Fagskolen
Innlandet

Daglig leder Ivar Rune Ansnes,
Ansnes Entreprenør AS:

Nå er lærdom fra tidligere kriser god å ha

ASKER: Med mange bein å stå på, opplever ikke Ansnes Entreprenør AS krisestemningen som ellers brer seg i næringen.

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

Konsernet som har hovedkontor i Asker med omtrent 60 ansatte, har en aktivitetsplan som dekker store deler av 2024.

– Vi har ordreserver på 90 millioner kroner som sikrer arbeid til alle fram til sommeren, og en del av de ansatte lenger enn det, forteller grunnlegger og daglig leder Ivar Rune Ansnes.

– Til våren må vi ha flere oppdrag for å

ha nok å gjøre utover høsten, men jeg er ikke bekymret ennå, forsikrer Ansnes.

Han forklarer de gode utsiktene med at firmaet har kompetente ansatte som kan løse mange ulike oppgaver.

– Det er tørke i nybygging hos oss også, men rehabiliteringsoppdrag er stabile. Vi har rammeavtaler med flere kommuner, og har gode tradisjonshåndverkere så vi får en del oppdrag med restaurering.

– Større bedrifter som ikke lenger får benytte innleide håndverkere, engasjerer

firmaet vårt som underentreprenør fordi vi har egne ansatte tømrere. Det har gitt oss flere morsomme prosjekter.

STARTET I MOTBAKKE

For 34 år siden var det krise i norsk økonomi, og i byggebransjen var det mye ledighet. Mot rådene han fikk fra eldre og erfarne kolleger, bestemte den da 25 år gamle Ivar Rune Ansnes seg for å starte for seg selv.

– Det var en tøff tid, men siden jeg ikke

hadde annen erfaring, ble det som normalt for meg. Jeg konkurrerte om oppdrag med andre som til da hadde kunnet skumme fløten i mange oppgangår og som derfor hadde med seg andre erfaringer og annet forbruk.

– Senere klarte vi oss greit gjennom flere nedgangstider, også finanskrisa i 2008. Først i 2012 fikk vi smellen etter den. Da hadde vi gjort noen dumme valg, og måtte ta rev i seilene. Firmaet gjennomgikk en hestekur. Vi gikk fra å bygge dyre, arkitekttegnede eneboliger tilbake til vårt primære oppdrag som krevde god fagkunnskap. Siden har vi hatt større bredde i oppdragene, men alltid med mål å levere litt bedre enn konkurrentene, forteller Ansnes.

TROFASTE OG STABILE ANSATTE

Nå er det 30 år siden Ansnes entreprenør ble opprettet som et aksjeselskap. Like lenge har Tron Aron Kristiansen vært en av de ansatte. Han kom inn som lærling, tok svennebrev og mesterbrev, var tømrer i flere år og så bas, før han ble tatt inn i kontorvarmen. Der er han fortsatt som kalkulator og selger. Under en firmamiddag nylig ble han overrakt Norges Vels medalje for lang og tro tjeneste.

– Jeg har vel hatt omtrent alle rollene en kan ha i dette firmaet, og har hatt det bra her hele tida, oppsummerer Kristiansen de 30 åra.

KOLLEGER BLIR VENNER

– Det er mange trivelige kolleger som har vært her i flere år. Vi har et godt miljø blant ansatte og ledelsen. Vi møtes til sosiale aktiviteter og sammenkomster, gjerne på initiativ fra Ivar Rune. Noen av kollegene er blitt venner privat.

– Gjennom så mange år, har vi selvsagt opplevd både opp- og nedturer, men etter hva jeg har hørt fra kolleger i andre firmaer, har jeg skjont at vi har det godt her, sier Kristiansen.

LÆRLINGER BLIR TIL SVENNER

– Vi rekrutterer helst gjennom lærlingordningen, det er den sikreste måten. Ofte tilbys lærlingene fast jobb når svenneprøven er bestått. Vi kjenner dem jo og de vet at vi stiller krav til ansatte, forteller Ansnes.

Firmaet har nå sju som går i lære, fem av dem er voksenalrninger.

– Voksenæringene er motiverte og vet hva de vil, de er modne, har folkeskikken

inne og opplæringen blir lettere. Men de er dyrere, de får hjelpearbeiderlønn som er høyere enn lærlinglønn, men litt under svennelønn, poengterer han.

BYGGER ANSATTES KOMPETANSE

– Ansatte som vil utvikle seg videre, blir oppfordret til det. For fem av de ansatte har vi bekostet mesterutdanning, andre går kurs, enkelte har vært av gårde til Litauen for å lære tradisjonshåndverk. Vi vil bygge de ansattes kompetanse. Bedriften kan ikke bare støtte seg på den fagkunnskapen jeg har, understreker Ansnes. ■

FAKTA

ANSNES ENTREPRENØR AS ASKER

Startet av Ivar Rune Ansnes som tømrermesterfirma for 36 år siden, aksjeselskap fra 1993. Driftsinntekter på vel 124 millioner kroner i 2022 (proff.no) Lærebedrift med 7 lærlinger. Medlem i Byggmesterforbundet. Bygger nytt, rehabiliterer og restaurerer, i egen regi og på oppdrag i Oslo og omland. Konsernet Ansnes AS har totalt 60 ansatte, eget elektrofirma og snekkerverksted.

Det laftede huset gjennomgår en fullstendig rehabilitering og et tilbygg, En vanlig type oppdrag for Ansnes Entreprenør AS. Oslo kommune er oppdragsgiver.

– Jeg har hatt de fleste rollene en kan ha i dette firmaet, sier tømrermester Tron Aron Kristiansen. Han ble nylig tildelt Norges Vels medalje og diplom for 30 års lang og trofast tjeneste i firmaet.

Minimumskravet er 40 timer opplæring for et verneombud. (Illustrasjonsfoto: Byggmesteren)

Ble du verneombud? RVO-ene har gode og rimelige HMS-kurs

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Fra nyttår må alle bedrifter med mer enn fem ansatte ha eget verneombud som også må ta påbudt HMS-kurs. Heldigvis tilbyr de regionale verneombudene (RVO) egne kurs for byggebransjen som ikke koster skjorta.

Arbeidsmiljøloven er nå endret slik at den nedre grensen for når det er lovpålagt å ha minst ett verneombud, er senket fra ti til fem ansatte. For mindre bedrifter betyr dette også at deres ferske verneombud må kurse seg opp i HMS.

MULTIGUN
Fugepistol med justerbar
KRAFTOVERFØRING

**OPTIMAL PÅFØRING OG
PROFESJONELT RESULTAT**

Tec7-produktene finnes hos byggevarer-, jernvare-, flis-, vs-, el- og fargeforhandlere

tec7.no

HVA ER KRAVENE TIL OPPLÆRING AV VERNEOMBUD?

Alle verneombud skal ha opplæring som gir god nok kompetanse til å gjøre en god HMS-jobb i bedriften og dette er arbeidsgivers ansvar. Det sier Arbeidsmiljølovens § 6-5. Her heter det at verneombudet skal «ha den opplæring som er nødvendig for å kunne utføre vervet på en forsvarlig måte». Byggmesteren erfarer at Arbeidstilsynet ikke fører tilsyn med at verneombud har gjennomført og bestått HMS-kurs. Men det kan jo endre seg.

Så hvor omfattende må opplæringen av et nytt verneombud være? Forskrift om organisering, ledelse og medvirkning § 3-19 omtaler opplæringens varighet. Det samme gjør hovedavtalen mellom NHO og LO samt Arbeidstilsynets minimumskrav: 40 timer. Altså en hel arbeidsuke.

I noen tilfeller kan arbeidsgiveren og arbeidstakerne avtale kortere opplærings-tid. En slik avtale må «være basert på at risikoforholdene i virksomheten tilsier at det er forsvarlig med kortere opplæring». For utførende håndverksbedrifter med normal drift er det ikke sannsynlig at man kommer under minimumskravet til opplæringens varighet.

RVO-ENE HAR HMS-KURS FOR BYGGEBRANSJEN

Det er lett å finne tilbydere av HMS-kurs. Når Byggmesteren søker etter «HMS-kurs»

– På våre HMS-kurs lærer verneombud å jobbe seriøst med HMS i sin håndverksbedrift. Kursene er utviklet sammen med arbeidsgiversiden i byggebransjen og holdes til selvkost, som vil si at du bare betaler for materiell og lokale, sier Ola Robert Heramb. (Foto: Privat)

på nett, finner vi titalls private kursholdere som tar seg svært godt betalt for tjenesten. Fagsjef Tor Ole Larsen i Byggmesterforbundet anbefaler verneombud å heller se til kursene som holdes av landets regionale verneombud.

– Regionalt verneombud tilbyr godkjente HMS-kurs som er tilpasset byggebransjen. Kursene holdes av flinke og erfarne folk, og prisen på kurset er holdt på selvkostnivå, sier Larsen.

Regionalt verneombud for Innlandet, Ola Robert Heramb, forteller at de startet

opp årets første RVO HMS-kurs i Drammen 8. januar. I februar holdes samme kurs på Biri, mens håndverkere i Telemark kan ta kurset i Skien i mars. Slike kurs arrangeres også i resten av landet året rundt.

– Den største utgiften for mindre bedrifter er at de må avse en fagmann eller kvinne i en arbeidsuke. Da mener vi at kurset må være verdt det. På våre kurs lærer du hvordan du skal være et ekte verneombud til gode for kollegaene dine. Ansvar og HMS skal ikke være noe man bare betaler seg bort fra, sier Heramb til Byggmesteren.

Heramb har stor respekt for bedriftene som tar ut nøkkelpersoner fra produksjonen til opplæring.

– I arbeidsmiljøloven står det at verneombudene skal velges blant anerkjente og dyktige arbeidstakere ved virksomheten, som har erfaring og innsikt i bedriftens arbeidsforhold. De bør velges blant arbeidstakere som har arbeidet i virksomheten de siste to år. Når bedriften avser slike ressurser, skal de ha noe igjen for det, sier Heramb og minner om at RVO-ene også arrangerer HMS-kurs på oppfølging.

– Hvis en bedrift eller flere ser at de har behov for HMS-kurs, så er det bare å ta kontakt med nærmeste regionale verneombud, så setter de opp et lokalt kurs for hele gjengen når det passer, forklarer RVO Ola Robert Heramb. ■

Sjekk ut vår bredde på 40V!

Kontakt oss på 67 17 69 00 eller send mail til salg@makita.no for demonstrasjon og gjennomgang av våre produkter.

48 timers service på våre serviceverksteder.
3 års garanti ved registrering på makita.no
Finn din nærmeste forhandler på vår hjemmeside.

www.makita.no

BYGGER STORT I TRE

Tre nærmest fra A til Å. Slik er den fire etasjes høye boligblokka, Trehusene, som Solør Hus er med og bygger på Flisa i Åsnes i Innlandet. – En artig og grei jobb, sier tømrerne.

*Byggeleder Øystein Aurland
utenfor den store trehus-
blokka som er satt opp i
Flisa sentrum.*

**«Lag på lag med
gipsplater. Slik er det
for tømmerne i dette
prosjektet.»**

AV HARALD VINGELSGAARD
POST@BYGGMESTEREN.AS

Trehusene på Flisa AS er navnet på prosjektet. BoligPartner eier 40 prosent, Solør Hus 35 prosent og Kongsvinger og Omegn Boligbyggelag (KOBBL) 25 prosent.

Lag på lag med gipsplater. Slik er det for tømmerne i dette prosjektet. Vi møter tømmer William Vålbekken mens han jobber med å montere gipsplater i en av korridorene.

– Jeg stortrives. En artig jobb, sier Vålbekken.

Han får hjelp av Christian Torp som er elev på vg 1 Bygg- og anleggsteknikk. Torp er utplassert fra videregående skole en dag i uka.

– Jeg gleder meg til hver dag jeg skal hit og arbeide, sier Torp.

I en etasje høyere opp står Jørgen Brækkan Valby og lekter ned himlingen, før han skal montere lydbøyer.

– Det går greit. Her er det mye montering, veldig forskjellig fra å jobbe med enebolig. Her er det store dimensjoner av tre i konstruksjonen, fastslår Brækkan Valby.

KONSEPTET TREHUSENE

Denne store boligblokken bygges i konseptet Trehusene i regi av BoligPartner. Råbygget er satt opp med limtre søyler og limtre dragere, levert av Splitkon. Støren Treindustri monterte ferdige elementer til ytterveggene, noen innervegger og bjelkelag, som de selv har lagd.

– Råbygget stod ferdig med isolerte yttervegger, da vi begynte her, sier byggeleder Øystein Aurland i Solør Hus. Trehusene styrer prosjektet. Solør Hus måtte legge inn pris på et prosjekt som de selv eier. Og de fikk begge jobbene de ønsket. Det vil si fundamentering og «innredning».

– Vi har støpt såle, bygd ringmur og støpt betong-gulv. Over dette er hele det fire etasjes høye bygget i tre fra A til Å, sier Aurland.

Solør Hus har mye arbeid innvendig. Det blir 15 leiligheter i størrelsen mellom 60,4 kvadratmeter og 103,6 kvadratmeter. De utfører arbeidet med himlingen, veggene og gulvene innvendig.

Himlingen i alle rom lektes ned, før de monterer to lag med gipsplater. På innsiden av ytterveggene i heltre,

Slike gummiklosser legges på gulvet for å hindre trinnlyd.

Byggeleder Øystein Aurland i et av rommene hvor det er lagt lag på lag med gipsplater, både i himlingen og veggene. På gulvet er det montert gulvspanplater som gir plass til varmeslynger for vannbåren varme.

legger de diffusjonstett duk, fem centimeter metall skinner, deretter to lag med gipsplater med tanke på lydisolasjon og brannsikkerhet. Platene sparkles og males av et annet firma.

På gulvet i hver enkelt etasje er det lagt gummiklosser, slik at det blir «flytende gulv» for å unngå trinnlyd. På disse klossene er det montert gulvspanplater. I den ene delen av leilighetene med stue og kjøkken har de lagt gulvspanplater med spor. I disse sporene blir det varmeslynger for vannbåren varme. Deretter legges det på gipsplater. Øverst skal et annet firma legge parkett.

Solør Hus bygger innvendige vegger, med prekutt materialer, med gipsplater på hver side. Baderoommene kommer ferdige, klare for montering, og disse kles inn med vegger.

SKRINLA PROSJEKT

Noe av det mest spesielle med byggeprosjektet, er historien om hva som skulle bygges på denne tomte midt i Flisa sentrum i Åsnes kommune.

Tverrsnitt av en innvendig vegg. På hver side er det montert metall skinner, på skinnene er det lagt to lag med gipsplater.

Tømrer Jørgen Brækkan Valby jobber med å senke ned himlingen, før det skal monteres to lag med gipsplater.

Det er lagt flere lag med gipsplater både i himlingen og på noen av veggene. Over gipsplatene på gulvet skal det legges parkettgulv.

– Vi kjøpte tomte for noen år siden og planla, i samarbeid med KOBBL, et prosjekt med leiligheter, for å utvikle sentrum og for å gi oss selv arbeid. Så kom koronatiden. Vi fikk ikke solgt noe og skrinla hele greia, egentlig, sier Aurland.

KOBBL hadde et prosjekt på gang på Skarnes med Trehusene, lignende det som de driver med nå.

– Vi tenkte vi kunne prøve det konseptet, sier Aurland. Og slik ble Solør Hus sitt prosjekt på Flisa et Trehusene prosjekt.

«BolidPartner Trehusene» innhentet priser på fundamentering og innredning.

– Vi vant konkurransen på disse jobbene og ble underentreprenør.

Solør Hus bygger vanligvis boliger i en eller to etasjer når de bruker tre som materiale.

– Trehusene er et miljøvennlig konsept. Bygging med tre på denne måten er absolutt noe å satse på for fremtiden for oss, sier Øystein Aurland i Solør Hus.

– VELDIG GODT KONSEPT

BolidPartner synes de har funnet en veldig godt plan med Trehusene.

– Vi har et konsept vi tror veldig på, sier prosjektleder Tor Arne Olsen i BolidPartner Trehusene AS.

De er i gang med lignende prosjekter både på Sørumsand, på Rena, og snart blir det et slikt prosjekt på Hamar. Olsen er veldig godt fornøyd med prosjektet på Flisa.

– Jeg tror dette blir kjempefint. Jeg er byggmester selv og synes det er veldig trivelig å jobbe med trehus. Å være med på slike bygg som settes opp kun i tre, det er fantastisk, sier byggeleder Tor Arne Olsen i BolidPartner Trehusene. ■

Det nye fire etasjes bygget i massivtre er satt opp i Flisa sentrum.

DET LØNNER SEG Å REPARERE VERKTØYET HOS ET LOKALT SERTIFISERT VERKSTED

- Sertifisert garantiverksted
- Reparasjoner av luft-, gass- og elektroverktøy
- Service på kjente merker

Du finner verksteder i
Oslo, Larvik, Stavanger,
Bergen, Trondheim og
Kristiansand

montasje
utstyr

/OPTIMERA/

SPEKIALISTEN PÅ LØSNINGER

KLIKK HER
FOR MER INFO

Optimister i ROT-markedet

Nyboligsalget stuper, og mange er engstelige for jobbene sine. Men nybakt tømrer Anne-Marthe Kommedahl er optimist på egne vegne.

AV VERA ISACHSEN
POST@BYGGMESTEREN.AS

– Jeg tror det alltid vil være bruk for folk som har svennebrev, sier Kommedahl som nettopp har gjennomført svenneprøven – med glans, ifølge sjefen hennes. Nå jobber hun i underetasjen til en enebolig i et eldre boligfelt i Bodø og gleder seg over å ha fått fast jobb hos Bodin Byggservice, der hun også har vært voksenlærling de siste årene.

BALLET PÅ SEG

Einar Angell startet bedriften under koronapandemien sammen med Michael Hjelle Waagønes for tre år siden med tanke først og fremst på å satse i ROT-markedet. Det er de glade for i dag. For selv om det ikke er som i pandemitida, da «alle» skulle pusse opp, går det fortsatt greit for Bodin Byggservice.

– Vi merker at det er litt færre forespørsler, men det er jo også vanlig med litt lavere aktivitet på vinteren, sier Angell.

Anne-Marthe Kommedahl er fornøyd med å ha bestått svenneprøven og at hun blir fast ansatt som tømrer. (Foto: Vera Isachsen)

FAKTA

BODIN BYGG-SERVICE AS, BODØ

Etablert i 2020 av Einar Angell og Michael Hjellevaag, som også eier og driver.

11 ansatte jobber fortrinnsvis med rehabilitering i Bodø og nabokommunene.

Driftsinntekter på 13,5 millioner i 2022. (Kilde: proff.no)

Medlem i Byggmesterforbundet og forhandler for Idéhus.

De bygde en ny bolig i 2021, men ellers har det bare handlet om renovering.

– Det har gått over all forventning og ballet mye mer på seg enn vi hadde trodd. For ett år siden var vi oppe i 13 ansatte.

SATSER PÅ KURSING

I dag er de 11, og nylig var seks av dem – deriblant Anne Marthe Kommedahl – på Byggmesterforbundets kurs om

arbeid på eksisterende bygg.

Kurset tar blant annet for seg regler og tekniske krav som gjelder for rehabilitering og ombygging, fuktmekanikk, energirådgivning og hvordan man skal kunne gjøre gode, faglige vurderinger i arbeid med bygninger som allerede er oppført. Forbundet hadde satt opp kurset over to dager i Bodø, og da benyttet Bodin Byggservice anledningen. Anne-Marthe Kommedahl er glad for å ha fått med seg kurset. ➔

OM BYGGMESTERFORBUNDETS
KURS OM ARBEID PÅ EKSISTERENDE BYGG:

**«Det er viktig å være klar
over hvilke løsninger som
fungerer for de forskjellige
husene og hvilke spørsmål
man bør stille seg før
man starter.»**

ANNE-MARTHE KOMMEDAHL

Rehabilitering av eldre bygg krever en annen tankegang enn nybygg. Anne-Marthe Kommedahl er glad hun har vært på kurs og lært hvordan hun unngår fuktproblem i kjellere. (Foto: Vera Isachsen)

Einar Angell startet Bodin Byggservice for tre år siden sammen med en kollega, og foreløpig går det bra, tross et litt tråere marked.
– Av og til er det en fordel å være liten, mener han. (Foto: Vera Isachsen)

Bodin Byggservice har bare satt opp ett nybygg – denne eneboligen fra Fiskarhedenvillan. Til vanlig konsentrerer de seg om ROT-markedet. (Foto: Bodin Byggservice)

– Kjempeinteressant! Det er viktig å være klar over hvilke løsninger som fungerer for de forskjellige husene og hvilke spørsmål man bør stille seg før man starter. Man vil jo ikke velge noe som for eksempel ødelegger for luftingen, sier hun.

SALTUTSLAG

Kjellerleiligheten hun jobber i akkurat nå, er ett eksempel. Her er det saltutslag på flere vegger, og det krever litt ekstra oppmerksomhet.

– Her skal vi legge smart dampsperre for å holde fukten i sjakk. Det lærte jeg faktisk om på kurset, sier Kommedahl.

– Vi har en relativt ung arbeidsstokk som ikke har så mye erfaring, og da er det godt å kunne få bedre teknisk innsikt. Det er ofte mer utfordrende å jobbe på gamle bygg, sier Angell og understreker at det er viktig å ha god klaring i

kontrakten i rehabilitering – og ikke minst god kommunikasjon med kunden underveis, om det skulle oppstå noe som koster ekstra.

LØSER DET VI MØTER

– Du vet ikke hva du møter på og kan bli overrasket både i den ene og den andre retningen, sier han. Men løsninger finner de alltid.

– Vi har aldri møtt på noe vi ikke har klart å løse.

Anne-Marthe Kommedahl har tidligere jobbet som guide i mange år, blant annet på Svalbard. Nå er hun klar for hverdagen som utdannet tømrer. Og hun frykter ikke å bli gående arbeidsledig.

– Uansett om markedet bikker nedover, må folk ta vare på husene sine, slår den ferske tømreren fast. ■

FOR DEG SOM JOBBER I TØMRERFAGET

TØMREREN

**Sanna får
tømrerpraksis
på egen hytte →→**

FREI, KRISTIANSUND: Hyttetaket er tett og skuldrene kan senkes før vinteren setter inn. - En god følelse, forsikrer 27 år gamle Sanna Løvik.

Sanna Løvik tar en liten kikk på den flotte utsikten fra hytteplattingen. [Foto: Rikke Løvik]

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

Tømrerlærlingen har kjøpt seg ei hytte hun kan praktisere tømrerfaget på. Den var et «oppussingsobjekt» som meglerne ville sagt, sto delvis uten tak og hadde store råte-skader. I høst har hun vært leder for en dugnadsgjeng med venner og faren som er tømrmester.

– Hun får en fin arbeidstrening og praksis med denne hytta, konstaterer faren, Pål Ronny Løvik. Han driver Tegneriet AS på Frei der Sanna er lærling, og har dermed interesse av at hun får praktisert ulike deler av tømrerfaget.

BEREGNE OG BESTILLE

Nylig kjørte de ut et lass med isolasjon og andre materialer. Sanna hadde selv sørget for å beregne og bestille det de skulle hente i byggevarehuset. Vanskelig beliggenhet og manglende bilvei, ga lærlingen enda noen utfordringer. ATV med henger måtte til for å frakte materialene så langt som mulig i retning hytta. De siste 50-60 meterne måtte alt bæres.

– Det er godt for henne å få med seg så krevende materialhåndtering også, mener faren.

- Hun er allerede til god hjelp med søknader og tegninger, konstaterer far og arbeidsgiver Pål Ronny Løvik i Tegneriet AS og dattera Sanna Løvik.

ET SJELDENT LÆRLINGFORHOLD

For halvannet år siden bestemte Sanna Løvik seg for å skifte yrke. Hun hadde da vært bilmekaniker i sju år, men ville heller bli tømrer som faren.

– Pappa ville ha med en til i Tegneriet og fikk opprettet læreplan i samarbeid med ByggOpp og Byggmester Lars

Sæterøy & sønn. Hos dem får jeg være med på alt tømrerarbeid fra grunnmur, kraning og montering av elementer til innredning av nye boliger. Etter halvannet år i lære og med enda to år igjen, er jeg trygg på at jeg får all praksisen i læreplanen. ByggOpp og byggmesterfirmaet følger også med på det. ➔

I løpet av høsten har hytta fått nytt tak og vindtetting, så nå kan vinteren bare komme. (Foto: Rikke Løvik)

MYE LÆRING I Å SØKE

Lærebedriften Tegneriets oppgaver løses stort sett på kontoret. Det handler om å tegne nye hus og leiligheter og skrive søknader om byggetillatelser og annet. Oppdragsgivere er ulike byggefirmaer og privatpersoner hovedsaklig i Kristiansund og nærliggende kommuner.

– Det er god øvelse i det teoretiske når jeg arbeider med søknader og tegning. Jeg må lære meg om konstruksjoner og hvordan vi setter sammen ulike deler i bygget, forklarer Sanna Løvik.

TEGNER OG BYGGER

Noen av tømrertimene har hun hatt i et boligprosjekt for Sæterøy & Sønn. Der hadde hun selv vært med på å revidere tegninger og lage arbeidstegninger før hun ble med på å montere råbygg og seinere innrede en av boligene.

– Hun er heldig som allerede nå får en god forståelse av tegning og søknader ved siden det praktiske, mener Even Elshaug Garshol som leder Lars Sæterøy & sønn.

Han sier ordningen med en felles lærling fungerer veldig godt.

– Hittil har hun vært med på nybygg som vi driver mest med. Om det etter hvert blir mindre nybygging, kan vi få mer å gjøre med rehabilitering som vil passe godt med den delen av læreplanen, sier Elshaug Garshol.

Med materialene lagt på ATV-hengeren, kan transporten gå ned mot hytta. (Foto: Pål R. Løvik)

JURISTER REVURDERER SAKER

– Selv om det er mindre nybyggingsaktivitet nå, og dermed færre nye hus å tegne, er det mer å gjøre for oss, sier Pål Ronny Løvik som bestemte seg for å ta inn en lærling for å få hjelp med firmaets mange oppdrag.

Han forklarer Tegneriets økte arbeidsmengde med at stadig flere byggesaksbehandlere er jurister som følger nasjonale sjekklister for byggesaksbehandling som ble innført for noen få år siden. Det gjelder også tidligere gitte tillatelser til seksjonering og bruksendringer. De skal nå godkjennes etter plan- og bygningsloven, og det må dermed foreligge en

ferdigattest. Kravet ble innført i 2016, og manglende ferdigattest kommer som regel fram når en bolig skal selges. I en del slike saker får Tegneriet oppgaven med å rydde opp og finne fram til dokumentene som mangler eller få inn en tredjepart som kan påta seg kontrollansvar så sakene kan avsluttes.

– Det oppfattes ofte som en ryddesjau etter tidligere byggesaksbehandlere som var raus med vedtak, men henger nok sammen med koblingen til plan- og bygningsloven. Prosessene tar lengre tid og blir dermed dyrere for kundene, sier Løvik som mye heller vil tegne nye eneboliger og rekkehus. ■

Dugnadsgjengen tar en pust i bakken for fotografens skyld:
Bent Langmo, Pål Ronny Løvik, Sanna Løvik og Torkild
Grimsmo. (Foto: Rikke Løvik)

Slik vil boligprosjektet Jørihaugen se ut når det står ferdig. Her har lærlingen
Sanna bidratt med noe av tegningsarbeidet og selv vært med på råbygg og
innredning i ett av husene i den bakre rekka. (Illustrasjon: Tegneriet AS)

«Vi kom i siste liten
for et av landets
fineste tre- og
murbygg.»

HARDE KAMPER MED EKTE HUSSOPP I SPERRETAKET FRA 1680

OSLO: - Takbjelkene var spist opp av råte og ekte hussopp. Å erstatte konstruksjonen fra inn-
siden ville ødelagt fredede interiører i den gamle Krigsskolen, sier tømremester Morten Dybvig.

- I verste fall kunne taket rast ned til fare for folk og kulturverdiene, sier blikkenslarmesteren Ken Robert Figenschou og tømrmester Morten Dybvig.

AV **CHRISTOPHER KUNØ**
CK@BYGGMESTEREN.AS

I salongene til «T-10», den gamle Krigsskolen i Tollbugaten 10, har yrkesoffiserer og fruer feiret krig og fred i århundrer.

Nå pågår det en stille kamp oppe i taket bak de fredete gipsornamentene.

– Krigsskolen er en av landets fineste rokokkobygger. Takkonstruksjonen var svært solid og påkostet, men etter hundrevis av år har vannlekkasjer, setningsskader og ekte hussopp tatt for seg, forteller tømmer-

EKTE HUSSOPP [SERPULA LACRYMANS]

Ekte hussopp er den mest fryktede skadesoppen i hus. Dette fordi soppen meget raskt gir en kraftig brunrøte, har stor utbredelsesevne og saneringstiltak er ofte omfattende og kostbare. Ekte hussopp er vanligst i eldre bygninger, men forekommer også i nyere bygg.

Ekte hussopp angriper trematerialer med en fuktighet på 20-50%. Den kraftigste veksten finner sted ved en trefuktighet mellom 20-30% og samtidig en temperatur på 18-20°C. Ved temperaturer over 28°C stopper veksten, og soppen dør ved lengre tids oppvarming over 40°C.

Ekte hussopp sprer seg lett til friskt trevirke og andre steder i bygningen. Soppen kan også vokse gjennom gavlvegger og inn i naboeiendommer.

HMS NÅR DU UTBEDRER HUSSOPP/RÅTESOPPSKADER:

Råtesopp-skadet treverk er ofte i større eller mindre grad også infisert av muggsopp. Det er uheldig å puste inn muggsopp-sporene i store mengder. Dessuten er det fare for spredning av muggsopp-sporene til omkringliggende områder. De som utfører riving/saneringsarbeidet anbefales å benytte støvmaske (eventuelt friskluftmaske) ved arbeidet. For å beskytte tilstøtende rom/bygningsdeler bør dører/åpninger tettes med bygningsplast. Alternativt kan man montere en avtrekksvifte som skaper undertrykk i det aktuelle rommet slik at muggsoppinfisert luft føres ut av bygningen og ikke inn i tilstøtende boligrom. (Kilde: Mycoteam)

Foto: Shutterstock

mester Morten Dybvig.

Han ble engasjert av totalentreprenøren City Takteking for å modernisere en av sidefløyene til T-10. Taket på hovedbygget skulle legges om med sløyfer og lekter, med så mye av den originale taksteinen som mulig.

– Men da vi åpnet taket ble det tydelig at vi sto overfor store utfordringer, sier daglig leder Ken Robert Figenschou i City Takteking.

SPISER BJELKER OG MUR

Forrige eier Forsvarsbygg hadde nok en viss anelse om skadene og dekket til taket med presenninger i ni år.

– Soppangrepet i gradrennene har vart lenge og blitt kritisk for konstruksjonen. Pipene var plassert omtrent midt i gradrennene og har på sikt medført lekkasjer. I tillegg står Krigsskolen på aluskliffer. Under oss er det kommet nye tunneler og anlegg som endrer på grunnvann og jordforhold. Da får du bevegelser

i bygningen og setningsskader, forklarer Dybvig.

Riksantikvaren ble varslet og fagfolk ble hentet inn for å vurdere skader og løsninger.

– Vi har fått viktig bistand fra Bård Langvannslie og Alexander Myrset hos Riksantikvaren, avdelingsleder Hege Bull Jensen i Mycoteam og byggmester Peder Nerli som også ble hyret inn til redningsaksjonen. Jeg vil samtidig nevne RIB Martin Larsen fra Fjord Ingeniører og Arnt Magne Haugen fra Forsvarsbygg, som er ekspert på gamle trekonstruksjoner, sier Dybvig.

Murerne i Wettergren Fasade fikk den viktige jobben med å rehabilitere og flytte piper samt mure opp murreima som måtte tas ned og bygges opp igjen med samme ➔

«Her har vi diskutert hvordan hver meter skal løses.» MORTEN DYBVIG

De fleste av de originale sperrene i taket består og skal holde på konstruksjonen i 400 nye år.

utseende som før – med forskyving ut av gradrenna ved hjelp av stålkonstruksjoner.

Flere områder i det 800 - 900 m² store hovedtaket var angrepet av sopp, råte og biller.

– Vannet har rent ned i gesims-stokkene som er ganske unike. De er lagt i hele lengder og har virkelig tålt mye før de ble spist opp, sier Dybvig.

Et annet moment er at hussoppen er like sulten på mur som på treverk.

– Den elsker mørtel og kalk. Murreima (svillen) måtte rehabiliteres ned til murkronen. Vi erstatter den med malmfuru stokker 17-18 cm høye x 20-25 cm bredde. Disse er felt inn og så har vi «skola» oppunder gulvsperrene igjen for å kunne få dem inn.

UAKTUELT Å RIVE INNVENDIG

Salongene i T-10 med sine gipsornamenter og fløyelsestapeter er uerstattelige.

– Det var ikke snakk om å reparere skadene fra innsiden. Kostnadene ved å gjenskape interiørene ville blitt enorme og hele vitsen er jo å bevare det opprinnelige, sier Dybvig mens vi går gjennom salongene.

Sammen med Riksantikvaren, Myco-team, tømrermester Peder Nerli og tradisjonshåndverker Arnt Magne Haugen i Forsvarsbygg kartla han skadene. Det var flere kritiske punkter i de store sperrelundene med fotingrøster.

– Noen takbjelker og gesimsstokker er helt oppspiste og må erstattes, mens andre partier ble heftig diskutert. Noen steder må vi ta ut litt mer skadet tre enn Riksantikvaren ønsker for å komme til – men som regel erstatter vi bare deler av bjelker og stokker, så lenge bæringen opprettholdes, forklarer Dybvig.

Her allierte Dybvig seg med statikeren Martin Larsen fra Fjord Ingeniører for å være sikker.

– Du vil helst skifte ut i lange lengder som forankres ned i mur og bygning. Med mange skjøter kan du få vridninger. Så her har vi diskutert hver meter, fastslår tømrermesteren.

TOK UT ALT FRA OVERSIDEN

Når de kritiske punktene var kartlagt, gikk tømmerne inn og monterte egne 2/8 konstruksjoner som sperrer og takbjelker kunne henges opp i, slik at alle laster ble forankret opp i sikre bærepunkter i taket.

– Statiker beregnet lastene for hvert punkt sånn at vi og konstruksjonen sto trygt mens vi hentet ut skadet treverk og renset muren, sier Dybvig

- Det var ikke snakk om å reparere skadene fra innsiden. Kostnadene ved å gjenskape interiørene ville blitt enorme og hele vitsen er jo å bevare det opprinnelige, sier Dybvig i Vor Frues salong.

Setningsskader og bevegelser i takkonstruksjonen er synlige i takene på den gamle Krigsskolen.

- Alt i salene på den gamle Krigsskolen er bevaringsverdig på lik linje med Eidsvollsbbygningen, sier Ken Robert Figenschou og Morten Dybvig i en av salongene.

DEN GAMLE KRIGSSKOLEN

TOLLBODGATA 10, OSLO

Bygningen ble opprinnelig oppført som privat bypalé og senere gitt som gave til Krigsskolen. Eiendommen er en del av den opprinnelige Christianiabebyggelsen, med røtter tilbake til 1630.

Anlegget består av en tilbaketrukket hovedbygning med fremspringende tvrrfløyer i to etasjer, samt sidebygning, orientert mot Dronningens gate, gårds plass omgitt av bakbygninger i to etasjer og mur med inngangsportal mot Tollbugata. Stilmessig er bygningene i rokkokostil, med påkostede detaljer og interiører.

Bygningen ble fredet etter bygningsfredningsloven i 1923 og fredet ved forskrift den 6. mai 2004. Forhagen er vernet etter Plan og bygningsloven.

Fra 1902 ble Tollbodgt. 10 benyttet av Ingeniørrvåpenets underoffisersskole. Fra 1940-45 var Hirdens hovedkvarter forlagt her. En sabotasjeaksjon med sprengstoff den 7. november 1944 gjorde stor skade på stukkaturene.

Etter krigen ble bygningen brukt til forelesning og undervisningslokaler for Krigsskolen frem til skolen flyttet til Linderud i 1969. Det har i byggets levetid blitt foretatt flere større restaurerings- og oppussingsarbeider på bygningen, blant annet fra 1966 til 1976 under tilsyn av Riksantikvaren.

I 2021 ble Tollbugata 10 solgt av Forsvarsbygg til Stiftelsen Den Gamle Krigsskole for 10 kroner. Stiftelsens formål er å sette bygget i god stand og holde det åpent for allmenheten – et omfattende arbeid siden estimatet for rehabiliteringen tidligere er satt til minst 350 millioner kroner.

(Kilder: Forsvarets Forum, Forsvarsbygg, Stiftelsen Den Gamle Krigsskole)

Les mer på gamlekrigsskolen.no

Wil du støtte arbeidet til Stiftelsen Den Gamle Krigsskole?

Vipps til 707716

Ødelagte bjelkelag, stokker og sperrer er erstattet og forsterket med tettvekst malmfuru fra blant annet Tinnoset Sag i Øst-Telemark.

– Nydelige materialer! Vi er særlig fornøyde med innfelling av gesimsstokkene som er satt sammen av 3 stk. stokker som bygger totalt 65cm i diameter, der den største stokken er i dimensjonene 28 x 28 cm, som er ganske unike i lengdene som var originalt over 9 m. lange. De er mest til pynt og bærer ikke noe særlig, forklarer Dybvig.

SKJØTER SOM I 1680

Når tømrene ikke erstattet hele lengder, skjøter de inn nytt og samsvarende tre med samme metoder som da taket ble bygget.

– Utskiftningene skal virke og tåle i konstruksjonen som før. Derfor skjøter vi inn nye deler med sammentapninger. Mange steder har vi forsterket konstruksjonen med gjengestag og bulldoger for at den ikke skal vri seg senere, forteller Dybvig.

Utskiftningene har tømremesteren pønsket ut i samråd med Peder Nerli og Arnt Magne Haugen.

– Det har vært faglig spennende og lærerikt. Når du skal skjøte inn ni meter lange stokker i utsparinger, er det mye presisjon. Vi laget faktisk en film om hvordan vi ville løse dette, slik at Riksantikvaren kunne godkjenne metoden for dokumentasjon, sier Dybvig.

Han er stolt over resultatet og hvordan de nye delene virker sammen med de eksisterende i sperretaket.

– Nå står denne konstruksjonen på egne bein igjen!

Murerne Jonathan Arntzen og Sylwester Orzechowski fra Wettergren Fasade AS som er Oslos eldste spesialist på fasaderehabilitering og gamle kalkteknikker.

- Her ville Riksantikvaren at vi skulle sette inn tidstypiske beslag over vinduene av linoljetbehandlet trevirke, sier Dybvig.

En stor del av vanninnsiget skyltes nedrenning langs pipeløp. Nå som pipa er flyttet og murt opp igjen unngår taket en rekke falser og loddeskjøter som er utsatt for vann over tid.

BORACOL, SONDER OG VARME

Ekte hussopp er noe av det verste for en trekonstruksjon.

– Soppen er som kreft i en kropp. Den sprer seg, kan blusse opp og du må ikke tro at du har kontroll på den, advarer tømrmester Dybvig og nevner at man først vurderte å varmebehandle taket.

– Du dekker til med vintermatter på mur- og treverk slik at en varme på 55 grader holdes jevnt inne i konstruksjonen. Det tørker ut og tar knekken på soppen.

Men stiftelsen den gamle Krigsskolen og Riksantikvaren kom frem til at den løsningen var for risikabel.

– Varmen kunne ført til krymp i konstruksjonen og at gipsornamentene i salongtakene smuldret opp.

Nå har Mycoteam montert trådløse sonder i hele taket og konstruksjonen som måler fukt og temperatur.

– Så har vi behandlet hver bygningsdel og overflate med impregneringsmiddelet Boracol. Det dreper ekte hussopp og andre muggtyper. Da får du tatt mesteparten. Når taket er tørket ut og overvåkes av Mycoteam, er det den beste løsningen, sier Dybvig.

FLERE FAG I PROSJEKTET

Hovedtaket er et lappeteppe av arbeider gjort gjennom 400 år av tømreere, murere og blikkenslagere. Slik er det også i dag.

– Prosjektet er spennende fordi vi er flere fag og firmaer som samarbeider. Totalt er vi fire firmaer som står for rigg, tømmer, mur og tak- og blikkenslagerarbeidet, sier Ken Robert Figenschou i City Taktekkning som er hovedentreprenør med underlevereandørene Wettergren fasade, Byggstillas og Tømrmester Dybvig.

Blikkenslagsmesteren synes det er lærerikt å arbeide med gamle håndverks-teknikker og bevaring av opprinnelige bygningsdeler.

– På dette taket er det arbeider som er veldig gamle og av nyere dato. De er av varierende kvalitet noen steder, mens andre deler har holdt seg forbausende godt, sier Figenschou.

Som Dybvig er han imponert over styrken til bærekonstruksjonen fra 1600-tallet.

– Jeg kan ikke huske et annet prosjekt der vi kom så tett på gamle, solide bærekonstruksjoner og den utførelsen som skal tilbakeføres, sier Figenschou.

Undertaket har fått nye lektere over to eksisterende lag.

– På 1980-tallet rehabiliterte man taket ved å legge et nytt lag ovenpå det utslitte ➔

Sammenføyninger er gjort med innfelte hakeblad og strammet opp med bulldags og muttere på begge sider av gjengestaget

Sperrelund løftes opp ved montering av gesimsstokken i dimensjon 28cm x28 cm.

Angrep av råtebille og ekte hussopp.

- Gesimsstokkene har avstand i skjøtene da sidefløyene ble bygget på hovedpalet ca 1680 og de har beveget seg i forskjellige retninger gjennom årenes løp, derfor har vi lagt inn mulighet for bevegelse/dilatasjon mellom byggene for fremtiden også, sier Morten Dybvig.

- Steinen fra 1700-tallet er fortsatt brukbar på deler av taket, sier Ken Robert Figenschou i City Taktekking.

Avslutning på utstikkere mot Dronningens gate.

Håndspikring: Det er litt av et puslespill å spikre opp det originale rupanelet igjen.

Tømrer Jacek Gondek lukker undertaket med så mye av det originale rupanelet som mulig.

Tømrer Gitrus fra Byggmester Nerli sjekker stokker av malmfuru fra Tinnoset Sag i Øst-Telemark

undertaket. Det var en rimelig måte å gjøre det på som bevarte mye, dessverre overså de en del av råteskadene.

Tilbakestillingen skal ivareta mest mulig av de gamle undertakene.

– Vi tar hele lengder opp til mønet uten at skjøtene synes. Da må du åpne større felt i taket enn vi ville gjort på andre bygg. Men det går, forklarer Figschou.

Bevaring og gjenbruk av taksteinen har vært det tyngste og mest tidkrevende arbeidet.

– Vi har sortert all eksisterende takstein og det har virkelig vært litt av en jobb! Tungt og krevende, samtidig som vi sitter igjen med mye brukbar, original stein som

nå settes tilbake, sier mesteren.

All eldre, glasert takstein er tatt ned og sortert. Målet var å finne frem til nok like og gjenbrukbare steiner til et synlig takparti som vender ut mot Dronningens gate.

– Steinen var i fem størrelser og ulike krumninger som skyldes påkjenninger og variasjoner i produksjonsår. Men vi klarte det og leverer et takparti med opprinnelig stein som avtalt.

For de unge håndverkerne er den gamle Krigsskolen en spesiell læringsplass.

– For oss er slike prosjekter en unik mulighet til å utdanne nye blikkenslagere på en god måte. Her får de med seg

byggemåter og hvordan vi jobber i restaureringsprosjekter – med et litt annet fokus enn bare tid og kostnader. Vi lærer å bruke gamle teknikker og forstår hvorfor håndverkerne bygget som de gjorde på 1600-tallet, sier Ken Robert Figschou.

Taket til den gamle Krigsskolen ville ikke overlevd lenge uten dagens redningsoperasjon.

– Vi kom i siste liten for et av landets fineste tre- og murbygg. I verste fall kunne taket rast ned til fare for folk og kulturverdiene. I stedet kan det restaurerte taket og Krigsskolen holde stand i nye 400 år, sier tømrermester Dybvig og blikkenslagermesteren Figschou. ■

BYGGMESTERSKOLEN

Bygg kompetanse med oss!

ARBEID PÅ EKSISTERENDE BYGG

Oslo - 5.-6. mars

Skei i Jølster - 19.-20. mars

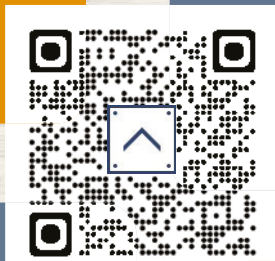
Trondheim - 16.-17. april

FUKTMEKANIKK OG FUKTKONTROLL

Gjøvik - 12. mars

Skei i Jølster - 17. april

Ørsta - 18. april

HÅNDVERKERENS VÅTROMSVEILEDER

VÅTROMSKURS FOR FAGARBEIDERE

Tønsberg - 5. mars

Oslo - 7. mars

Gol - 14. mars

Kristiansund - 4. april

FAG OG JUS OM REKLAMASJONER

Ørsta - 8. april

Førde - 9. april

Oslo - 23. april

KLIKK HER
FOR MER INFO

BYGGMESTERFORBUNDET

- Jeg gleder meg til å være med på restaurering, men ser at det er nyttig å lære å bygge med moderne materialer, sier Joakim Langseth.

To lærlinger med sans for tradisjonshåndverk

- Det er riktig, super-riktig, for meg å bli tømmerer, sier 37-årige Fredrik Hummelvold Hillestad. Om et halvt års tid skal han opp til svenneprøven.

Ni års aldersforskjell, men sansen for tradisjonelle byggemåter har de felles, Joakim Langseth [28] og Fredrik Hummelvold Hillestad [37].

AV **PER BJØRN LOTHERINGTON**
PBL@BYGGMESTEREN.AS

Joakim startet som voksenlærling hos Ansnes Entreprenør i sommer, mens Fredrik har gått i lære i tre år og nærmer seg svenneprøven.

– Jeg fikk tilbud om læreplass da jeg skrev i søknaden at jeg er opptatt av tradisjonshåndverk. Det er veldig spennende å gå i lære her, sier Joakim Langseth.

Han er sammen med to erfarne tømrere på et nytt tilbygg til et eldre hus i Rælingen, øst for Oslo.

Lærlingen bakser med noe gulvspon i andre etasje på tilbygget da vi er på besøk.

MÅ LÆRE NYE BYGGEMÅTER

– Her bygger vi med precut og moderne materialer. Det skal jo læres det også, og blir vel grunnlag for andre typer arbeid som jeg helst vil jobbe med i framtida. Restaurering ville vært veldig gøy å få være med på, synes han.

Langseth hadde liten erfaring med tømrefaget, han kom fra jobb som miljøarbeider i en omsorgsbolig. Alle elektriske verktøy var nye for ham da han begynte i lære.

– Men han er ivrig etter å lære, spør ikke så ofte om hjelp, han vil helst prøve selv, smiler instruktøren, estiske Andrus Virumäe.

SER TIL JAPANSK BYGGETRADISJON

Det er tidlig i læretida, men Joakim Langseth har tenkt seg hvor han vil når svennebrevet er i boks:

– Jeg vil gå videre til utdanning i tradisjonelt bygghåndverk på NTNU. Jeg er veldig interessert i det og særlig japanske byggemåter som er brukt i templer og andre tradisjonelle bygg i Japan. Nå har jeg lært japansk i tre år, og drømmer om å reise dit en gang og praktisere faget der, sier Langseth. ➔

Fredrik Hummelvold Hillestad i gang med bindingsverket til påbygg med en vinterhage.

- Uten erfaring med elektrisk verktøy fra før, er det godt å kunne spørre instruktør Andrus Virumäe om råd, fastslår Joakim Langseth.

Gamle laftestokker må tilpasses nye materialer.

TØMRERFAGET ER ET SUPERRIKTIG VALG

– Permittering under koronaen ble et hell i uhell for meg, forteller Fredrik Hummelvold Hillestad. For tre år siden begynte den tidligere salgs- og markedsføreren i lære som 34-åring.

– Via en tidligere klassekamerat som er tømrer i Ansnes Entreprenør, kom jeg på at tømrerfaget kunne være noe for meg. Det har vist seg å være et riktig, super-riktig, valg, fastslår han da vi møtes på en byggeplass på Trosterud i Oslo. Der bygger firmaet om og bygger på et hus i laft fra 1600-tallet.

FRA RÅTESKADD LAFT TIL VINTERHAGE

– Vi jobber veldig variert med restaurering og andre eldre teknikker. Jeg veksler mellom to byggeplasser. På det ene stedet, som ligger uveisomt til inne i Lillomarka, er jeg med en lafter i firmaet for å reparere råteskadde stokker i et laftehus. Her på Trosterud skal gulv og tak forsterkes, og jeg holder på å sette opp bindingsverk til en vinterhage som skal bygges på den ene kortveggen.

– Jeg liker å arbeide med hendene og se at vi kommer litt videre for hver dag som går. Det gir en mestringsfølelse å bygge slik det skal gjøres.

– Hva har du tenkt til å gjøre etter svennebrevet?

– Jeg vil være her, å være tømrer er så pass gøy at jeg gjerne vil fortsette med det!

KLER SEG MOT KRISEDAGER

– Regn og kulde skremmer ikke en som er vant til å sitte på et varmt kontor?

– Jeg har nok grua meg til ubehaget, men det gjelder å kle seg godt. Det blir noen krisedager, men jeg liker å stå i det og slite meg gjennom! forsikrer Hummelvold Hillestad. ■

- Med denne satsingen har vi allerede tatt markedsandeler, og det i et tøft marked, sier konseptdirektør for Montasjeutstyr, May-Nina Alstad. [Foto: Optimera]

VOKSER FRA 16 TIL 55 BUTIKKER

Nytt samarbeid mellom spesialistkjeden Optimera Montasjeutstyr og Montér gjør nå at over 1000 nye produkter innen festemidler som skruer, beslag, lim og fug, står klart i 39 nye Montér byggevarerhus over hele Norge. Utrullingen av det nye sortimentet har skjedd i løpet av høsten og vinteren i fjor.

– Samarbeidet med Montér gir nå våre proffkunder enda bedre tilgang på et langt bredere utvalg av verktøy og festemidler. Målet med satsingen er at Optimera skal ta markedsandeler i ROT-markedet. Vi skal bli det ene stedet hvor byggmestere lokalt finner alt de trenger til sine prosjekter, sier konseptdirektør for Montasjeutstyr, May-Nina Alstad i en pressemelding.

OPPFØLGING PÅ BYGGEPLASS OG LOKAL RÅDGIVNING

Det er de største Montér byggevarerhusene som har fått det kraftig utvidede sortimentet innen festemidler, samt de mindre Montér-butikker – hvor det er lang avstand til de regionale Montasjeutstyr-butikkene. Til sammen er dekningen deres blitt langt bedre med de 39 byggevarerhusene som har fått det nye sortimentet av lim, fug, skruer, muttere, bolter og beslag.

– Målet vårt er som alltid å ha et profftilpasset tilbud nærmest mulig kunden – gjerne ikke mer enn en kort kjøretur på 10-20 minutter, sier Alstad med glimt i øyet, og legger til: – Våre lokale selgere,

som følger opp byggeplassene, er også en viktig del av denne satsningen. De er spesialister og hjelper byggmestere med rådgivning – slik at disse kan konsentrere seg om å bygge.

SLIPPER Å KJØRE LANGT

De har allerede testet ut konseptet som en

del av sin byggmesterstrategi i flere forskjellige byggevarerhus. Hun trekker frem tre forskjellige eksempler som illustrerer behovene nysatsingen dekker: Montér Stabekk (utenfor Oslo), Montér Hamar og Montér Åsane (utenfor Bergen).

– Når det gjelder både Stabekk og Åsane tror vi noe av suksessen skyldes at byggmestere slipper å kjøre inn til Oslo eller Bergen for å få det de trenger til sine prosjekter. Den gode mottakelsen hos Montér Hamar skyldes nok i større grad at vi ikke har hatt et så godt utbygd og bredt tilbud av festemidler i dette området før som vi har nå, sier Alstad.

Proffenes etterspørselen etter et bredt utvalg av festemidler har ikke blitt mindre. [Foto: Optimera]

FORESTIA SÅTSE TUNGT PÅ NYE GULV- PLATER

- Sammen med lokale byggmestere har vi utviklet nye og bærende sponplater i 30 og 38 mm med firesidig dobbeltprofil, sier produksjef Christian Sørli i Forestia på Braskereidfoss.

AV CHRISTOPHER KUNØE
CK@BYGGMESTEREN.AS

Løsningen er tilgjengelig på lokale byggevarehus i hele landet, i første omgang på bestilling med kort leveringstid. – I flere år har Forestia fått henvendelser fra byggmestere og entreprenører innen rehabilitering. De ønsket seg bærende sponplater som kunne brukes på bjelkelag der du ikke har cc 600 avstander. Høyere spennvidder var bestillingen, sier Sørli til Byggmesteren.

Forestia har brukt mye tid og ressurser på utviklingen av de nye golvplatene som nå er godkjent for bruk i brukskategorier A og B, nyttebelastning 3 kN/m² og punktbelastning 2 kN. Dette gjelder for bjelkeavstand opp til cc 1000mm.

– Vi har kjøpt inn utstyr slik at vi kunne teste platene på bjelkelag og måle punktbelastninger. Det har vært mye forarbeid, før vi tok platene til Treteknisk og SINTEF og fikk teknisk godkjenning.

- Golvplatene gjør det enklere å rehabilitere eldre bygg og bygge gulv der bjelkeavstand overskrider cc 600mm, sier produksjef Christian Sørli. (Foto: Forestia)

Lokale byggmestere har prøvd ut plata i ulike prosjekter, forteller Sørli.

Produksjefen påpeker at golvplatene er beregnet for bruk i bygg med klimaklasse 1.

– Tak og vegger skal være lukket slik at golvplatene ikke utsettes for regn og vind. Men sånn er det jo i de fleste rehabiliteringsprosjektene – her er konstruksjonen lukket allerede, sier han og legger til: – Det er tydelig at mange trenger dette produktet for å spare tid på litt spesielle rehabiliteringsprosjekter. Vi håper at de tunge, nye golvplatene våre skal lette arbeidet for mange tømrere og byggmestere, sier produksjef Christian Sørli i Forestia.

CSC SYS 50 drives av to 18V-batterier.
Den har en egenvekt på 15 kg.
(Foto: Festool)

FESTOOL CSC SYS 50 KOMPAKT OG ALLSIDIG BORDSAG

Festool CSC SYS 50 er en kompakt, batteridrevet bordsag som enkelt pakkes i praktisk systainer-format. Med CSC SYS 50 kan du lage parallelle kutt i opptil 280 mm, krysskutt i opptil 450 cm bredde, vinklede kutt fra -2-47° og gjæring fra -70-+70°. Saga har en spesiell digital skjerm for alle innstillinger, der du kan justere med maksimal presisjon, helt ned til en tiendedels millimeter.

De to 18V-batteriene og en børsteløs motor gjør at du ikke kommer til å merke noen forskjell sammenlignet med en sag på strøm, lover Motek.

Transport og oppbevaring gjøres ekstra enkel siden saga lett pakkes bort i systaineren. Her er det også plass til tilbehør som for eksempel støvoppsamlingspose, sagblad, parallellanslag og avstandskile.

LIGNOLOC

TRESPIKER MED HODE

Lignoloc er verdens første trespiker som skytes inn med pistol og er velegnet for bruk i elementproduksjon og i sirkulære trebygg. Nå lanseres bøkespikerne med hode.

Leverandøren Motek skriver at trespikere med hode brukes til å feste utvendig en-lags trepanel. Liggende eller stående kledning av gran eller furu kan festes til lekt med løsningen. Leverandøren anbefaler alltid minst en 36 mm tykk

spikringslekt på begge typer, stående eller liggende kledning.

Lignoloc er ikke et billig feste-middel, men et alternativ for de som ønsker å gjennomføre byggeprosjekter uten å bruke metall. Trespikere beskytter verktøy og sagblad under etterbehandling av treelementer i prefabrikkerte konstruksjoner, og gjør det mulig å gjenbruke hele elementer som treverk.

Foto: Lignoloc

Alle deler til Slidedrain gulvsluk produseres på Hønefoss i resirkulert plast. (Foto: Slidedrain)

SLIDEDRAIN

NYTT JUSTERBART GULVSLUK

Oppfinnerne i Slidedrain AS lager norskproduserte, høydejusterbare gulvsluk i resirkulert plast. Uten klemring, med påstøpt slukmansjett. Dette er også det eneste gulvsluket med miljødokumentasjon (EPD), sier produsenten som mener at nyvinningen er umulig å montere feil.

GUIDE 5122W

SIKKER OG VARM VINTERHANSKE

Guide 5122W er laget for kjølige, nordiske forhold, og har blant annet et lag med Thinsulate-isolasjon inne i hansen. Den har også en åpen mansjett som gjør den elastisk og god over håndleddet og god passform og et bredt utvalg av størrelser for alle typer brukere. Ikke minst er hansen kledd i Hi-Viz-farge for synlighet i mørket.

Guide 5122 har en god membran som gjør hansen helt vanntett. (Foto: TOOLS)

Permanent fallsikrings-system på tak

SFS GROUP NORWAY AS Ta kontakt i dag 67 92 14 40 /no.sfs.com

– Vi er til for eierne. Da må vi være relevante, unike og drive sånn at vi har et godt grunnlag for framtida. Vårt beste kort er å satse videre på våre ansatte og deres kompetanse, sier daglig leder Kolbjørn Røstelién på jubileumskonferansen. (Foto: BM)

Unge og voksne ansatte i Byggmesterforsikring ble feiret på 20-års jubileumet. (Foto: BM)

BYGGMESTERFORSIKRING FEIRET 20 ÅR

12. mai 2003 ble Byggmesterforsikring AS etablert med 100 000 kroner i aksjekapital.

Tyve år senere er selskapet en betydelig aktør i norsk byggebransje som garanterer for små og store byggeprosjekter i Norge, tusenvis av skade- og personalforsikringer og pensjonsordninger.

MÅTTE JOBBE ENDA HARDERE I 2023

Jubileet ble feiret med konferanse og festmiddag på Oslo Plaza for eiere, kunder og viktige samarbeidspartnere. Her kom flere av talerne inn på det tøffe fjoråret, som var ekstra krevende for Byggmesterforsikring. De ansatte jobbet dag og natt for å besvare henvendelser, behandle søknader og sikre sunn økonomi i sine ordninger.

– Særlig siste halvår var utrolig hektisk for oss. Vi fikk endret rammevilkårene dramatisk når etterspørselen i deler av markedet falt som den gjorde. Pågangen fra kunder var rekordstor og vi fikk veldig mange henvendelser, sa daglig leder Kolbjørn Røstelién i sin tale.

På tampen av året fikk Røstelién og hans team forhandlet ferdig nye samarbeidsavtaler med svenske GarBo Försäkring AB og Trondheimsbaserte Youplus Livsforsikring NUF. To solide selskaper som gjør at Byggmesterforsik-

ring kan vokse trygt de kommende åra, selv om garantimarkedet blir stadig tøffere.

– Dette samarbeidet er vi svært glade for nå i tøffere tider. Garantiene er jo helt avgjørende for kundene våre. Uten garantistillelser, ville vi sett mange flere konkurser, fastslår Røstelién.

For å motvirke økningen i skadesaker og premier vil Byggmesterforsikring i 2024 tilby bedrifter ulike kurs i samarbeid med et annet av Byggmesterforbundets datterselskaper, e-Håndverk.

– Vi ser et stort potensial i kurs som gjør håndverkere og bedriftseiere klokere og bedre forberedt. Vi vil gjøre mer for å redusere skadene på personale, bygg og utstyr – da er mer kompetanse ute hos kundene våre en av løsningene, sier Røstelién.

– ET SELSKAP I RYGGEN SOM VI EIER SELV

Opprinnelig fungerte Byggmesterforsikring som en lukket forsikringsordning kun for medlemmer av Byggmesterforbundet, før tjenestene ble åpnet for andre firmaer i byggebransjen: I 2024 utgjør de nesten halvparten av garanti- og forsikrings-

kundene til selskapet.

For eierne og medlemmene i Byggmesterforbundet er Byggmesterforsikring en livsviktig del av driften.

– Jeg husker godt da Byggmesterforsikring ble startet. Kostnadene ved garanti og forsikring falt 30 prosent over natta. Enten du bruker Byggmesterforsikring eller ikke i dag, har selskapet vært korrigerende på prisen og kvaliteten ved tjenester som vi byggmestere er helt avhengige av, sier Byggmester Rolf Eilerås fra Tønsberg.

Flere av byggmesterne på jubileumet minner om at Byggmesterforsikring har vært godt drevet. Deler av overskuddet har sørget for at Byggmesterforbundet kan levere andre tjenester til medlemmene som de også behøver. For noen medlemmer er det et stort poeng at en del av bedriftenes utgifter bidrar positivt tilbake til tømmerfaget og forbundet.

– Vi gratulerer med jubileumet og takker for den store innsatsen som alle ansatte i Byggmesterforsikring har lagt ned. Dere har og fortsetter å levere, sa styreleder og byggmester Thor Steinar Sandvik på Oslo Plaza. ■

Pensjonert fagsjef Tor Ole Larsen vil fortsatt holde noen kurs for håndverkere og medlemmer av Byggmesterforbundet. (Foto: Byggmesterforbundet)

FAGSJEF FOR HMS RYDDER PULTEN

Etter 16 år som fagsjef for HMS og KS er Tor Ole Larsen klar for pensjonistlivet.

Larsen har vært en faglig sterk og tydelig stemme for bedre sikkerhet på byggeplasser og kvalitet i utførelsen. Han har holdt utallige kurs og foredrag i hele landet, forbedret samarbeidet med Arbeids-tilsynet, verneombud og i stiftelsen Sfs BA (Samarbeid for sikkerhet i bygg og anlegg).

Larsen var primus motor da Byggmesterforbundet, i samarbeid med Norske Murmestres Landsforening, utviklet Håndverkerenes Våtromsveileder (HVV). Det praktiske oppslagsverket har gjort at mange flere håndverkere og prosjektledere bygger gode våtrom etter kravene i TEK.

– Din kompetanse og gode humør vil bli savnet! Tusen takk for innsatsen for forbundet og medlemmene, sier Byggmesterforbundet på sin Facebookside.

VÅRENS SPENNENDE TEMAER I BYGGMESTEREN

TEMA: YRKESBIL

Vi ser an årets nyheter innen driftssikre og praktiske yrkesbiler for tømrere. Enten din neste yrkesbil er elektrisk, diesel- eller bensindrevet – og vi kårer de fem beste brukte varebilene i

**02/24
APRIL**
MATERIELLFRIST: 22/03

Foto: Mercedes-Benz

BRANSJEREGISTERET

Seriøse bedrifter
står sterkere
sammen!

BLI MEDLEM

www.byggmesterforbundet.no

VERKTØYSLIPING AS

Henter og leverer på østlandet

www.verktoysliping.no

Mobil 932 11 439 / 997 93 140

Gamle Dalsveg 134, 2032 Maura

E-post: verktoysliping@icloud.com

SLIPEVERKSTED FOR:

Sagbruk
Treindustri
Metallindustri
Byggentreprenør
Skogentreprenør
Private

Salg av verktøy

Foto: Vidale Stock / Getty Images

TEMA: FESTE- OG TETTEMIDLER

Håndverkere har aldri hatt så mange valg innen skruer, spiker, lim og fug. I vårtemaet ser vi på de spesielle løsningene og de beste all-rounderne.

**03/24
MAI**

MATERIELLFRIST: 10/05

ANNONSERE I BYGGMESTEREN PÅ NETT?

Kontakt Hilde Holtekjølen
på hilde@a2media.no
eller 901 27 006

NÅ KAN DU PRØVE OSS TIL
50 % RABATT
KUN 512,- FOR ETT ÅR

BESTILL
HER:

www.byggmesteren.as/abonnement

ET ABONNEMENT
PÅ BYGGMESTEREN
GIR DEG ALT DETTE

PAPIRUTGAVER
I POSTKASSA
seks ganger i året

NYHETS BREV
tre ganger i uka

TØMREREN
Spesialseksjonen
for tømrerfaget

NETTSIDENE
oppdateres
daglig med
bransjenyheter
og fagartikler

Toolmarket

ALT SLØVT KAN SLIPES

- ☐ BÅNDSAGBLAD
- ☐ SIRKELSAGBLAD
- ☐ FRESER OG RUNDKUTTERE
- ☐ PLATEKNIVER
- ☐ BOR OG HULLBOR
- ☐ HØVELSTÅL
- ☐ PROFILSTÅL
- ☐ KVERNER
- ☐ PLANSLIPING
- ☐ HUGGSTÅL
- ☐ KJEDER

ALLE TYPER KJEDER TIL PAKKEKAPP, HOGSTMASKINER,
MOTORSAGER, PRINZ, MAFEL MM.

Vi selger i tillegg blant annet

- ☐ Sagblad
- ☐ Båndsagblad
- ☐ Kjeder
- ☐ Sverd
- ☐ Slipeskiver
- ☐ Freser - kuttere
- ☐ Slipemaskiner

Ta kontakt for en uforpliktende samtale

DELTA SLIPESERVICE
Tlf.: 22 32 02 88

Vi sliper og selger: sagblad, diamantverktøy, freser, kniver, kjeder, platesakser, kjøttkverner, m.m.

**Ta kontakt for en uforpliktende samtale
eller les mer om oss på www.toolmarket.no**

Toolmarket AS • Tlf.: 45 48 33 33 • sliping@online.no • www.toolmarket.no

VANSKELIG Å VELGE MONTERINGSLIM?

Vi har gjort det enkelt for deg!

ESSTACK NORDIC PRO

- ✓ Herder ned til -15°C
- ✓ Enkel å jobbe med, også i minusgrader
- ✓ Til de fleste materialer*
- ✓ Fester umiddelbart

Les mer her

KLIKK HER
FOR MER INFO

*Utom PE/PP plast og impregnerte materialer

ESSVE
GET IT DONE